



GÖTEBORGS UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.

Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.

Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.

Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.

All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.

If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.



GÖTEBORGS
UNIVERSITET



LUNDS
UNIVERSITET



UPPSALA
UNIVERSITET

(Fol.] Teatersty

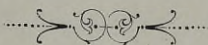
S. Lagerlöf
Textutdrag till Operan
Tristrams Saga

MUSIK AF: E. ANDRÉE.

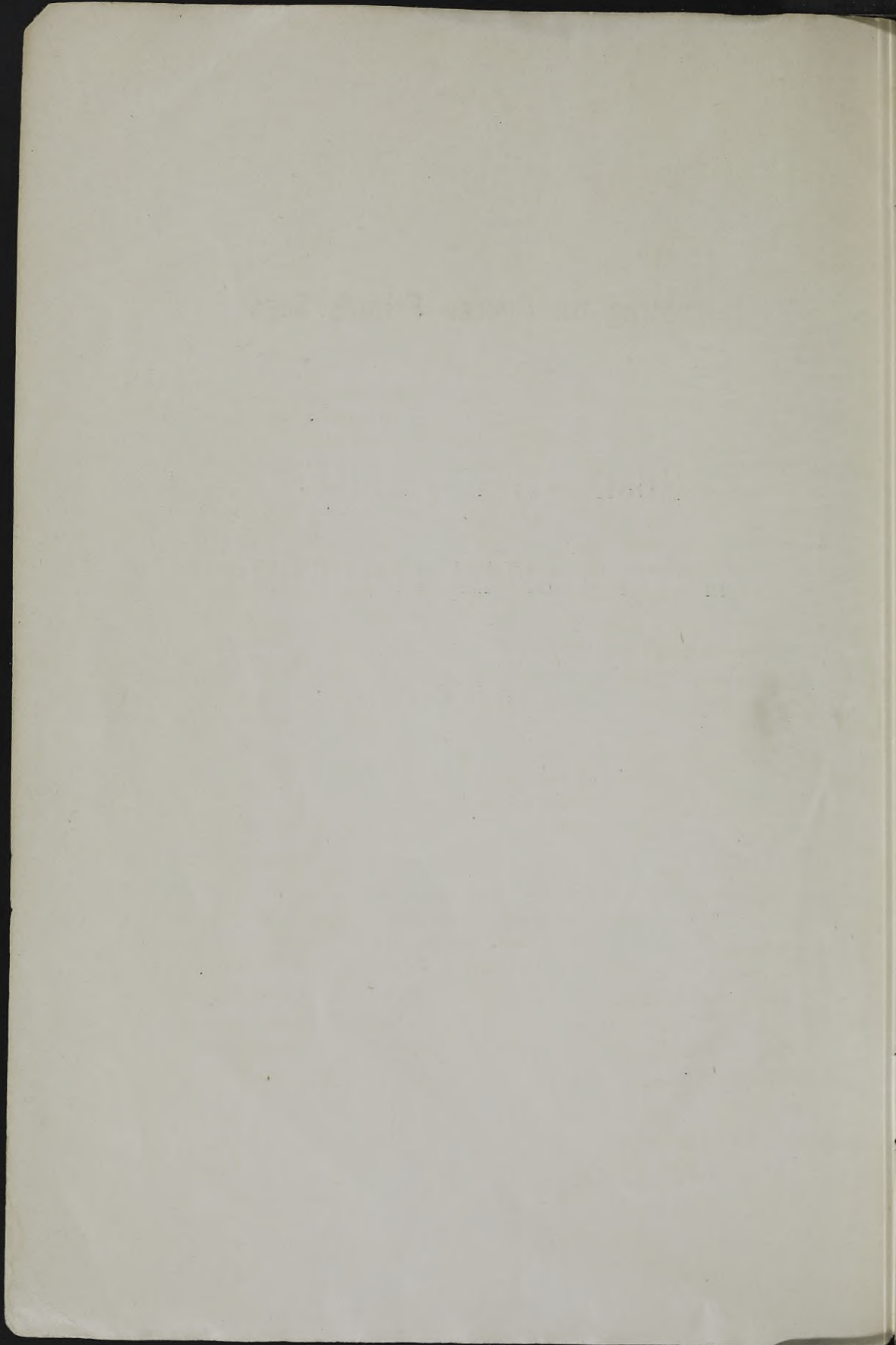
TEXT AF: SELMA LAGERLÖF.

UTARBETAD PÅ GRUNDVAL AF TEGNÉRS DIKT OCH MED DELVIS

BIBEHÅLLANDE AF HANS ORD.



UNIVERSITETS
BIBLIOTEKET
LUND.



Textutdrag till Operan Fritiofs Saga.

FÖRSTA AKTEN.

(Balders hage. Till höger en mur af kämpasten, öfverskuggad af stora träd. I muren en port med en klumpig dörr. Dörren står öppen. I fonden ingen mur, utan klippor och vatten. Vid utsikt åt en fjord. Till vänster Balderstemplets fasad, mycket ålderdomlig. Praktfulla träd- och klippformationer. Höstfärger.)

En olycksdag är uppgången öfver kung Helges land. Den gamle kung Ring har brutit in där med härmakt för att vinna Ingeborg. Helge har dragit ut emot honom med sina härskaror, men Ingeborg och hans drottning, finnprinsessan Gautemi, hafva begifvit sig till Balders fridlysta tempellund. Gautemi begaf sig genast in i templet, men Ingeborg dröjde i tempellunden och såg ut mot den breda fjorden. Tusen minnen öfverfölla henne, och hon började sjunga om sin tunga längtan:

Nu är det höst,
Stormande häfver sig hafvets bröst.
Ack, men hur gärna jag sute
Ändå därute etc. etc.

Så helt går hon upp i sin sorg, att hon ej märker hvad som tilldrager sig bakom henne. En mängd kvinnor hafva kommit för att söka en fristad inom Balderstemplets mäktiga murar. Dessa olyckliga föra med sig sitt fattiga bohag; de bringa också små barn och åldringar. De äro förskrämda, förtoiflade, de höra stridsbullret från dalen, larm och lurstötar skrämma dem. De stiga upp på muren och se Helges skaror fly. »Stäng porten, stäng porten!» ropa de. — »Låt den stå, låt den vara! Ingen port kan utestänga nederlagets skräck och fasa.»

Någon af dem kommer upp med talet om att Balder vore vred på Helge, som tagit till gemål en sejdkokande häxa. Uppretade störta de in i templet, finna där Gautemi, binda henne, lägga henne på en vagn, där Baldersbilden brukar föras, och släpa ut både henne och bilden för att mörda Gautemi vid Balders fötter. Men nu kastar Ingeborg sig emellan. Beles älskade dotter tager finnmarksprinsessan i sitt skydd, löser henne och lugnar henne.

I samma stund blåser fridsluren nere från slagfältet, och den gamle Hilding kommer för att tillkännage kungarnes fredsvillkor. »Du, Gautemi», säger han, »skall i all hast tillreda gästabud! Du, Ingeborg, skall kläda dig till brud. Redan denna dag skall du här, i Balderstempelt, gifvas kung Ring. Därmed räddas landets fred och din brors krona».

»Aldrig har jag väntat bättre än att min bror skulle offra mig, om han därmed kunde frälsa sig själf», scarade Ingeborg. Men Gautemi, tacksam däröfver, att hon nyss räddat hennes lif, loftar henne, att hon skall bli räddad.

Kvinnorna och Ingeborg äro gångna, då kung Helge kommer. Han ser Baldersbilden och kastar sig genast ned för densamma, tillfrågande guden hvarför han svikit honom och ej gett honom krigslycka. »Vet du det ej?» svarar honom Gautemi, »Balder vredgas. Din syster har hållit kärleksmöten i hans tempel». »Detta har jag straffat», svarar Helge; »förbrytaren är sänd i landsflykt». — »Men Balder fordrar syndens utplånande ur hjärtat. Din syster älskar alltjämt Fritiof». — »Du ljuger!» svarar Helge. »Hon ger ej mer tempelskändaren en tanke». — »Har du då ej sett», frågar Gautemi, »att hon ännu bär hans ring på sin arm?»

De hinna ej tala mer, ty kung Ring, följd af sina kämpar, tågar in i lunden. Helges krigare rycka äfven in, och skådelystet folk kommer från alla håll.

KUNG RING (talar till Helge):

Stå nu upp, kung Helge!

Kalla din syster! Nämn mig hemgift och gåfvor, som hon för i boet. Nämn mig dem i Balders hus och gif mig i den heliges tempel Beles dotter till brud.

FOLKET: Beles dotter kommer, hvit å svarte gångar'n, strålande och sorgsen såsom nattens stjärna.

(Ingeborg hjälpes af hästen i porten. Hilding leder henne upp mot templet.)

HELGE (hejdar Ingeborg): Dig gör jag en fråga förr'n du oblygt träder inom heliga väggar.

INGEBORG: Hvad har du att fråga? Mordbrännare, hvad har du att döma?

HELGE: Syster, Balders vrede viker ej så länge du älskar hans ovän. Tempelskändar'ns ring ser jag under linet. Gif den från dig, syster! Vinn mig gudens vänskap.

INGEBORG: Broder, om du vore som en broder för mig hade du sparat mig detta. (Vekt): Jag bar dock den ringen så gärna. Det var allt, som fanns kvar, se'n lyckans da'r.

(Under knot från folket tar Helge ringen och fäster den på Balder. Hilding drar sitt svärd, men Ingeborg hejdar honom:)

RING: Säg, kung Helge, är din syster fästad vid en annan man?

GAUTEMI: Så är det, o konung! En mäktig man är Fritiof, Torstens son. Åt honom har, i detta tempels fred, en enslig natt, kungadottern lofvat sin tro.

RING: Då, Helge, gör du gammal man till gäck. Vanfrejdad tärna bjuder du för ditt rike. Jag är led vid dig, du är feg i strid och i rådslag falsk. Upp kämpar, vändom hem! Här är intet att vinna för en ärlig man.

INGEBORG (djupt sorgsen): Så var det du hjälpte mig, o Gautemi! Nu är jag fri! Nu jublar du, fjällens dotter! Förstår du ej, du mörka, att du mig lämnar förkastad och utan heder?

RING (kastar vid bortgåendet en blick på Ingeborg. Stannar): Du ljusa tärna, känd öfver många land för dygd och tro,

försvara dig! Säg själf, om du har brutit. Jag vill ej kränka dig ohörd, ty af oskuld ditt anlet' lyser.

INGEBORG: Du ger mig döden, konung, om du mig så förkastar. Om jag fördraga kunde, att utan heder lefva, då skulle jag förneka, att jag dig värdig vore, ty fri jag då mig visste, när Fritiof vände åter.

RING: Jag tror dig, Beles dotter, du oskuldshvita. Om förr i bön du vändt dig till Ring, den gamle, han kunnat dig förvara för många sorger. Nu har en listig kvinnå så snärjt oss båda, att jag dig måste binda som drottning vid mig.

Ridå.

ANDRA AKTEN.

Första tablån.

(Balders tempel. Ett stort taklöst rum, väggar med groft utförda målningar. I fonden ett par trappsteg upp till en plattform, där guda-bilden står. Öfver denna ett halmtäckt tak. Allt är uråldrigt och moss-grodt. Eld på en stenhäll midt på golfvet. Omkring elden syssla »bleka gubbar med silfverskägg och flintknifvar i hårda händer». På den breda plattformens trappsteg sitta spåkvinnor och häxor. De äro inhöljda i trasiga mantlar, sitta uppkrupna i besynnerliga ställningar och synas nästan orörliga.)

Höst och vinter äro gångna, och det är midsommartid, då den stora Baldersfesten firas. Vid denna tillgick så, att allt folket dansade och lekte ute i lunden framför templet, men i dess inre begingo Helge och Gautemi, omgifna af sejdkunniga häxor och spåmän, en hemlig fest. Ty den på onda råd grubblande Gautemi har intalat Helge, att Balder var en maktlös gud, och i hans ställe har en urgammal bild af Jumala blifvit införd i templet. Helge pryder finnguden med Balders strålkrona och ring och reser honom på gudens plats bakom offerelden.

»Var lycklig, att du äger Jumala», säger Gautemi.
 »Han är mäktig att sända mångfaldig ofärd öfver den du fruktar».

Nu komma några kvinnor in med offergåfvor. De tala om att guden sitter »hemska och skum» och skynda sig raskt ut. Flera komma med gåfvor, men skynda ut som gripna af plötslig skräck. Stundom höras orden till danslekarne, som sjungas därute, in i templet.

»Nu gå kring jorden de sändemän
 Och spörja båd' gräs och strå:
 Säg vill du Balder vara en vän
 Och aldrig med skada slå?
 Då svära fjär'lar, mossor och dun,
 Då svära liljor, rosor och fjun
 Och allt, som ler i blommig skrud,
 Att skydda sommarens gud.

HELGE: Hvad är för stoj därute?

GAUTEMI: Midsommardansen går i Balders hage.

(Går otåligt uppåt scenen.)

Jag hör ju ock till de unga,
 Kunde ock vilja dansa och sjunga,
 Men till leken bjöds jag ej in.
 Det gör mig bitter i sinn'.

Det blir dock så långsamt en midsommarnatt,
 Att ej ha annat för händer,
 Än maka på bålets bränder,
 Allt medan därute hörs skämt och skratt.

Så snart jag mig närmar tages jag mot
 Med hån och hot;
 Därför sitter jag här bland häxor och troll
 Och närar mitt groll.

Min själ är som is, jag känner det nog,
 Vet ock hur dess värme dog.
 Jag blef hånad och kallad en illslug kvinna,
 Då lyckan jag sökte åt Ingeborg vinna.

(Dansleken höres åter.) *Gautemi bryter ut.* »Det skall bytas i skri och skrån.»

Emellertid visar sig Jumalas onda makt genast däri, att en kvinna, som sade honom vara »hemska och skum», blef ormstungen. Guden soiker ej håller sitt anseende senare, då den nyss hemkomne Fritiof kommer in i templet. Vred på Helge kastar han det hemtade guldets midt i kungens panna, och Helge faller för slaget, men då Fritiof vänder sig till Jumala och vill rycka till sig ringen, störtar guden ned i lågan, antänder templet och vållar, att Fritiof förklarar fredlös.

Andra tablån.

(Balders hage. Landskapet från första akten, men alldeles förbrändt. Löflösa träd och svedd mark. En rökgig himmel. En röd sol sjunker sakta i vester.)

INGEBORG: Se allt är brändt! Den gamla murens mossor och törnets späda knoppar, allt är brändt.

HILDING: Det var ej Fritiofs mening.

INGEBORG: Ack, den eken, med stammen fylld af hundra fågelbon! Han borde skonat den!

HILDING: Här hör oss ingen, kära fosterdotter; säg därför hur det går dig hos den gamle?

INGEBORG: Ack, jag vet det ej rätt. — Nog är han god. — Och nu har han också lagt märke till, att jag bleknar och faller af. Han säger det kommer af längtan hem. Det är mig för mycket kvast mellan bergen, för stilla i fjällstängd dal. Han säger jag längtar till hafsvid fjord, till saltskum och måsars skri, och han mätte åt mig ett månshvarfs tid att skåda klippor och skär. Men det är väl en annan sot, som tär mig, ty det hjälper mig . . . hjälper mig ej.

HILDING: Säg, har du hört, att Fritiof går i landsflykt?

INGEBORG: Ack, kan du förstå hur han blifvit så ond,
 Han, som stått mitt hjärta så när',
 Som fordom mig bar öfver stenig fors,
 Som sökte mig blommor och bär,
 Så ond, att han brände templet i grund
 Och förödde vår lund,
 Vår lund, hvilken var oss så kär?

HILDING: Nu må du veta ett. Jag har fört dig hit på hans bön. Han tigger om ett möte. Och se, Ellidas segel nalkas redan.

INGEBORG (ängslig): Det, som glider så mörkt öfver sol-ljus fjord, är det Ellida? Jag såg aldrig förr, att den hade så sotsvarta segel. Och den purpurranden i kanten, den smyger sig fram som en blodstrimma. — Jag vill ej stanna, Hilding. Jag hör skri från fjärran kuster, hör barn och kvinnor klaga för dessa svarta segel. Jag ser gudahusen brinna, städerna störta samman. Jag kan ej stanna, Hilding.

HILDING: Var barmhertig, ädla Ingeborg! Torstens son seglar ut på hafvet landsflyktig, arflös, utan brud och hem. Låt honom se dig! Säg ett ord af tröst.

INGEBORG: Ett ord af tröst? Men jag kan ej; det seglet är mig så hemskt. Det ropar ej på tröst, det ropar på hämnd och dåd, det vill gå öfver haf af blod. — Och Hilding, Hilding, det vill rycka mig med! Men jag vill ej, jag vill ej! Nu är min trånad släckt. Jag hatar stormtyngdt haf. Jag har mellan bergen ett hem. Jag vill flykta dit!

(Medan hon sjunger detta har Ellida landat. Fritiof stiger i land.)

HILDING: Stanna ändock! Gif den arme ett försonligt ord till väggkost.

FRITIOF: Väna drottning, jag dig helsar!

INGEBORG: Icke drottning, men en offrad, djupt bedröfvad, värnlös kvinna.

FRITIOF: Hvarför darra dina händer, då de hvila mellan mina?

INGEBORG: Mina händer darra därför, att jag fruktar för din vrede. Ännu lik en kung du sutte i din stolta sal på Framnäs, om du ej mött Beles dotter på lefnadsvägen.

FRITIOF: Det är osannt, att du darrar under fruktan för min vrede. Dina skygga blickar söka efter sot på mina händer. Du fruktar att märka brandos, då jag träder tätt intill dig. Vilddjurshammen under skinnet letar du på varg i veum.

INGEBORG (sårad, för sig): Barndomsvän, som jag älskat så högt, när får jag dig åter? Hjalte, skapad för Valhalls ära, när bryter du din boja?

FRITIOF: Se mig an, se hvad din broder, hvad kung Helge väckt inom mig. (Med allt större vildhet):

Dit stormen dansar, dit vill jag följa.
 Blod skall du dricka, du världshafs bölja.
 Hvarhelst en klinga sår högens säd,
 På berg, i dal, vill jag vara med.
 Jag tör väl möta bland sköldars larm
 En ungersven med förälskad barm,
 En narr, som litar på tro och heder,
 Den vill jag hugga af ömkan neder,
 Förskona honom att stå en dag,
 Besviken, skymfad, förrådd som jag.

INGEBORG (för sig):

Jag kunde dö, men det vore skoning,
 Förtörnad Balder vill blott försoning.

FRITIOF (går nära henne): Tala ej om försoning. Du skall följa mig och dela hämndens fest och bragdens lif.

INGEBORG: Hvad är din mening?

FRITIOF: Att röfva dig, som du röfvats. Du skall icke nödgas vilja. (Han lägger handen på henne; hon rycker sig lös. Hon springer ut på en klippa.)

INGEBORG: Du skall icke nödgas röfva. Du skall hemta

mig ur hafvet. Dit störtar jag mig, om du ännu en gång talar så till en konungs maka.

FRITIOF (slår om): Är du ej min? Är det ej jag, som äger ditt hjärtas kärlek och din kärleks löften? O följ mig, följ mig! Jag ber ej endast för min egen skull. — Min bleka lilja, du är späd och vek, du tränar dig till döds hos gamle Ring.

INGEBORG: Hvarthän har Hilding gått?

FRITIOF: Du fruktar än. O älskade, följ mig blott och allt blir annorlunda! Jag står i gunst hos rike Angantyr, den stolte härskar'n öfver västerns öar. Han skänker mig en ö att råda öfver, och jag skall fromt bryta min egen teg och uppresa Framnäs vid västervågor. Ack, följ mig blott och allt blir annorlunda.

INGEBORG (har gått honom närmare under detta. Han lägger handen på hennes arm): O gör blott detta, fast ej jag blir med!

FRITIOF (mörkt): Du ger många lif till spillo.

INGEBORG: Nu ser jag dig igen i vilddjurshamn.

FRITIOF: Jag får äfven gästa kung Ring.

INGEBORG (hårdnar i förtviflans likgiltighet): Jag väntar dig där. Det får bäras det ock.

FRITIOF: O kom, jag tvingar ej, jag ber allenast. Kom, följ af nåd en arm, eländig man!

INGEBORG: Han är hvad han säger. — Det får bäras det ock. — Ack, mitt hjärtas älskade vän, om din vilja finge råda, blefve det för dig och för mig evinnerlig ofärd.

BJÖRN: Kung Helge seglar fram med tio drakar.

FRITIOF: För sista gången: Ingeborg, kom med!

INGEBORG: Du tycks mig en stigman, du, som lockar till synd och brott. Jag kan ej se dig, som jag förr dig såg. — Det får bäras det ock.

FRITIOF: Jag bjuder dig farväl, kung Helges syster! (Springer i båten.)

INGEBORG (vänder sig hastigt, som för att hålla honom kvar, men betvingar sig. Hon brister i gråt): Nu hatar han mig! Det

får bäras det ock. Då nu Fritiof ror bort, ligger Helge i försåt för honom ute på fjorden. Men Helges skepp sjunka, ty Björn har borrat dem. Helge räddar sig i land vid Balderslund. Gautemi kommer också dit och en mängd folk. Helge skjuter efter Fritiof, men bågen brister. Fritiof sjunger vid bortroendet:

Heimkringlas panna.

Du höga nord, etc.

Men då Fritiof är kommen ut på fjorden, sänder Helge och hans trolldomskunniga drottning storm efter honom. Ty Gautemi hatar Ingeborg alltsedan hon försmådde den hjälp, Gautemi velat lämna henne. Gautemi rycker upp sitt bälte, knyter upp dess stormknutar, svingar det öfver hafvet och i oändlig häftighet utbryter ovädret. Folket ser i häpnad och ängslan hur Fritiofs skepp vräkas på vågorna. Ingeborg sjunker på knä och ber till alla goda makter. Ändtligen är det hon, som segrar. Lugnet kommer hastigt som stormen. Det är hennes böner, som »böjt liljevita knän på gudars guld och rört Asars hjärtan».

TREDJE AKTEN.

(Platsen utanför en sydländsk katedral. Till höger en marmortrappa, som leder upp till katedralens öppna, pelarprydda förhall. I förhallen är en stor håll uppbruten ur golfvet och en stege står upp ur öppningen. En Mariabild står på torget. Kyrkdörrarna äro slutna. Präktiga kolonader, en mäktig trappa leder upp till torget från den nedre staden. Utsikt öfver stadens lägre delar, öfver befästad torn och murar och öfver ett blått haf med öar och holmar.)

Som känt är drog Fritiof till södern och tillbragte många år på vilda vikingafärder. Det såg ej mycket likt ut, som om fosterjorden någonsin mer skulle få skåda honom, men en gång inträffade det, att han seglade in bland dessa grekiska öar, dit han velat föra Ingeborg. Här låg på ett brant berg en rik stad, väl befästad och nästan ointaglig.

Fritiof lade sina skepp i viken nedom staden och började belägra denna. Men nu är det en skön dag på torget utanför katedralen. Kungadottern Agnes, en prinsessa, som helst gick omkring till sjuka och fattiga och af kristlig ödmjukhet bär grå diakonissdräkt kommer ut ur kyrkan åtföljd af en kyrkovaktare. De tala om att den store vikingen är död och skall begravas i kyrkans förhall. På sitt yttersta har han önskat omvända sig, och utbedt sig nåden att få hvila i ett kristet tempel.

Kyrkovaktaren är idel glädje öfver fiendens död, men då han aflägsnat sig, anförtror sig Agnes åt Mariabilden. »Jag ville ej, att han dött», säger hon, »jag gick till honom under hans sjukdom och skötte honom. Jag skulle ha önskat att han fått lefva och mottaga dopets bad.»

Hon afbrytes af att kyrkdörren slås upp och körsång brusar fram under hvalfven. Ut ur kyrkan tåga sorgklädda prester, uppför de breda trapporna kommer ett liktåg. På en bår bäres den döde Fritiof, omgifven af sina män. Kungen och hans ädlingar, höga prelater, munkar och stadsbor följa tåget. Men då vikingarna nått katedralens trappa, sätta de ned båren. Fritiof springer upp från dödslägret, vikingarna draga sina svärd och öfverfalla de vapenlöse stadsborna.

Med denna list lyckas Fritiof att bli herre öfver staden. På torget är hans kvarter, dit släpa vikingarna byten och fångar. Efter ändadt slag slå de sig ned på tempeltrapporna för att spela och dricka.

Men nu är det så, att då ett slag är vunnet faller tungsinnet öfver Fritiof. Vid åsynen af det sköna landskapet, gå hans tankar till Ingeborg och hemmet. Björn söker att lifva upp honom med danserskor och vin, och han lyckas för ett ögonblick, men ej längre. Det har nämligen händt den olyckan, att den milda prinsessan Agnes, Fritiofs sjuksköterska, blifvit dödad under slaget. Kyrkotjänare komma och bära hennes lik midt ibland de stojande hedningarna. Fritiof studsar, han tycker sig se Ingeborg framför sig, det är, som skulle

han hafva fällt sin barndoms milda lekkamrat. Han ryser för all den vildhet, hvori han lefver.

Nu hafva ock presterna i kyrkans inre uppsökt en ur-gammal kristusbild en groft gjord och illa medfaren gammal träbild. Men denna bild har ffordom verkat under och nu bär katedralens presterskap ut den i högtidlig procession för att den skall fördrifva hedningarna. Och se hur den lyckas! Fritiof tycker sig känna igen den milde gud Balder, han ryggar tillbaka som vansinnig. Det är ångesten öfver honom själf, som vaknat och blifvit honom öfvermäktig. De båda, jungfrun och guden, drifva honom bort. Han viker steg för steg, men till sist lämnar han sitt nyvunna rike och alla skatter för att fly bort på sina skepp.

FJÄRDE AKTEN.

(Kungasal i fornnordisk stil. Mycken prakt. Högsäten på båda långbänkarna. Endast en dörr. Denna befinner sig på fondväggen. Borden stå dukade. Ett loft ofvan fonddörren dit två trappor leda. Loftsomgång längs ena långväggen.)

Det är nu jul hos den gamle kung Ring. Men ännu är ej festen börjad, utan kungen med Ingeborg och de båda barnen sitta ensamma i stugan. Där går Ingeborg och ställer fram dryckeskärl på bordet, men gamle kungen sitter med barnen vid sina fötter och sjunger för dem.

INGEBORG: Sjung än en sång i julens kväll för barnen. De skola snart till hvila.

RING (stirrar frånvarande framför sig. Han famlar öfver strängarna. Plötsligt sjunger han i själsfrånvaro, i extas):

Nu rider rike
Ring öfver Bifrost etc.

INGEBORG (lyssnar och rycker till förskräckt. Sedan går hon stilla och leder bort barnen. Kommer igen och sätter sig på deras plats. Hon gråter sakta).

RING (som slutat dråpan): Hvarför gråter Ingeborg i kväll?

INGEBORG: Hvadan kom dig denna dråpa, kung?

RING: Till min tunga stego orden ned, föddes tvånglöst i mitt väsens djup.

INGEBORG: Märkte du ej, herre, att du sjöng dråpan om din egen Vallhallsfärd?

RING (för sig): Död, du mäktige drott af hvila och frid, susar din vinge så hörbart nära min bidande själ?

INGEBORG (bedjande ömt): Drag ej bort på dödens stig! Lämna mig ej ensam, herre min! Det är godt, att vid din sida gå.

RING: Dödsbud, dödsbud är hvart ord jag hör. Till den unge ropar hvarje fröjd: lef och njut mig. Då den gamle möter glädjens gud hviskar han blott: skynda dig att dö. (Han går fram till Ingeborg.) Gråt ej, gråt ej vackra drottning. Oden skall ej löna mig så kargt, att jag skall lämna dem jag älskar utan huld och stöd kvar i lifvet. (Han återfaller i exstatiskt tillstånd.) Men se, men se. På vägen från hafvet skrider en väldig man. Eviga rådslag sända honom. Fjärran från föres han hit för att lyfta af mig lifsbördan.

»Kom åter till dig själf herre,» säger Ingeborg, »hör julens horn, som tonar därute.»

Och ute på gården höras hornstötar, hvarpå en röst sjunger:

Bort med vadmalskoften,
Bort med vattenstopet,
Bort med hafrekakan,
Bort med arbetsoket,
Nu går julen in!

Liknande lustig sång höres både från vinden och källaren och under tiden komma tjänarna in. De taga husbonde och matmor i hand och gå till sina platser, sedan förkunnar kungen.

RING: Nu lyser jag julefrid.
 Öfver mö och man,
 Öfver hus och hem,
 Öfver mark och mo,
 Julefrid!

FOLKET: Öfver kung och land,
 Julefrid!

Men då julefriden sjunges in, kommer en träl inrusande, bådande, att han sett fiender på vägen. »Skräm ej glädjen», säger kungen. »Tyst med dina varningar».

RING: Tagen bänkplats kämpar kring bredda borden,
 Leken ungdom på halmströdt golf!
 Detta horn jag viger åt julens gudom,
 I dess namn det vandre från mun till mun.

KÖR: *Drick julen in!*
Hvad dricker du ut?

RING: *Lif dricker jag ut.*
 (Hornet går till drottningen.)

KÖR: *Drick julen in!*
Hvad dricker du ut?

INGEBORG: *Längtan dricker jag ut.*

Så fortgår julfesten. Kringvandrande spelmän komma, jullekarna börja. Ett afbrott sker, då Helges drottning, Gautemi, kommer. Hon berättar, att Helge är död, och att hans folk förföljer henne. Ring loftar henne en fristad. Hon varnar honom då och säger, att fiender äro på väg till gården. Folket blir oroligt, men Ring vill ej höra talas om fara.

Inga vapenklädde komma heller, men en gammal man, klädd i björnskinn. Omkring honom uppstår gyckel och skämt, gräl uppkommer, och Ring blandar sig i leken. Då låter gästen förklädnaden falla, och Fritiof igenkännes både af Ring och Ingeborg.

Ring bjuder gästen välkommen och ger honom plats bredvid sig på bänken. Ingeborg fruktar hans afsikter och vill förmå honom att äta salt och bröd. Sist af alla julsederna kommer införandet af Frejs galt och afläggandet af jullöftet.

RING: Jag svär, att Fritiof vinna, fastän en kämpe
stor,
Så hjälpe Frej och Oden, därhos den starke
Tor!

FRITIOF: Jag svär att Fritiof skydda och var det mot
en värld,
Så hjälpe mig min norna, därhos mitt goda
svärd!

RING: Helt dristigt är ditt tal.
Dock orden äro fria i nordisk kungasal.

INGEBORG (kommer fram med ett horn till Frithiof).
Ur detta hornet dricks hvar julekväll.
Vi tömma det för julefrid.

FRITIOF: Jag dricker för den frid, som råder kring
En skön och ädel kvinna året om.

(Han ser djupt in i hennes ögon, då han tar hornet. Hon darrar under hans blick. Ring ser på dem med allvar.)

RING: Nu lutar dag mot vester, nu öppnas nattens famn.
Kämpar och tärnor
Den gamle är trött och längtar till ro,
Jag säger er tack för gångna år.
Kommen nu att med gåfvor af guld
Jag må binda mitt minne fast i er håg.

(Han slår upp en kista och tar fram guld, svärd, armband och ringar. Till Fritiof skänker han en dolk. Han stiger upp i högsätet.)

RING: Bringen mig hornet!
Skål för ditt minne,
Skål för din ära, du härliga Nord.

Mognande kornet,
Tänkande sinne,
Fredelig bragd har jag älskat på jord.

Hell er, I gudar
Valhallasöner,
Jorden försvinner till Asarnas fest.
Gjallarhorn budar,
Salighet kröner
Skönt som en guldhjälms den kommande gäst.
Och nu till hvila barn.

(Till Fritiof): »*Vi soffa rundt på loftet. Du får reda din bädd härnere, ligga här som gårdvar.*»

(Fritiof är ensam. Han breder ut sin pels på en bänk.)

FRITIOF: »Ej jag tror, att den fagra kvinnan upphört att älska mig. Så darrade hennes hand, då hon räckte hornet att vin spildes. Och öfver hennes kinder skiftade färgen som molnen skifta i aftonglöd. (I ängslan): O jag dåre. Halfsläckt låga upp jag väckte.

GAUTEMI (kommer utför vindstrappan med en fackla): »Jag smugit ned, ville vara med från början. Nu soffa alla, släpp nu männen in.

FRITIOF: »Du galna».

GAUTEMI: Jag vill se vikingahämnden öfvas på kungen, som stal ditt hjärtas mö. Ge honom svärdet genom kroppen. Jag skall lysa dig fram till hans bädd.

FRITIOF: Dig rider vanvett eller onda drömmar.

GAUTEMI: Så säg, om du har ment det annorlunda. Vill du lägga eld om gården? Det likar mig väl.

FRTIOF: Hör det drottning eller Finnmarkshäxa: Fredlig kom jag till gästfritt hus.

GAUTEMI: Hör det Fritiof, eller hafsulv. Ingen tror på fromhet hos varg i veum. Såg du ej nyss med blick i brand hur härligt din bleka mö utvecklats till kvinna. Men han som stal henne, hånade dig som ett barn, ty nu äger han hennes kärlek.

FRTIOF: Han har ej synd. Mig drabbar gudars hämnd.

GAUTEMI: Nu må jag le, le så mycket jag kan. Du tror, att du vräkte i lågan Balder, Asasonen. Intet är lönlöst som ångern. Jumala var det, fjällets gud, som då gick i aska. Af hans hämnd har din själ bundits i årslång ängslan.

FRTIOF: Brann ej Balder Hvi har då hans hämnd jagat mig från land till land, jagat mig till ondska och brott?

GAUTEMI (inställsamt och mystiskt): Där ser du. Du är visad ut ur det godas värld. Ej sant du, *han* har visat dig ut. Så lef i det onda, lef i det onda. Mäktigt är det ondas rike och odödligt som det godas. Aldrig skapas ormaetter om i ljuf och kostbar salfva. Aldrig upphör storm att döda. Aldrig blixst att grymt förfära. Aldrig varg skall vakta fåren, aldrig tisteln dunmjukt smeka. Godt skall trifvas, ondt skall frodas. Ej få alla vara goda.

FRTIOF (uppeggad): Om jag hade dem här mina trogna män.

GAUTEMI (drar luckan från gluggen): Så se då!

FRTIOF: Min fosterbroder, Björn.

GAUTEMI: Jag ser i månens sken hur han tågar in genom borgaled.

FRTIOF: Vi skildes vid mitt skepp.

GAUTEMI: Han är visare, han, än du. Han vakar öfver din galmansfärd. Släpp honom in! Tag hämnd! Håll vänta dock! Det rör sig ljus på vinden. Lägg dig blott still.

(Fritiof kastar sig ned på bänken. Gautemi gömmer sig. Ingeborg kommer med en tärna, som bär ljus. Hon går nedför trappan, spejande. Går till dörren, känner på låset. Går sedan fram till Fritiof.)

INGEBORG: Förlåt mig. Jag trodde dig ej om godt,
 Jag ville se, om du sof.
 Jag ville veta om bult och slå
 Lågo fasta för kungens hof.

* * *

Ur sömnen for jag så mången natt,
 Då stormen om knuten hven.
 Jag tänkte, att du var kommen till sist
 Och väckte med mord och brand.

* * *

Men du kom ej du, förrn du kämpat ut
 Och var löst ifrån hat och hämnd.
 Det var sådan, just sådan jag himlen bedt
 Att jag skulle få se dig en gång.

* * *

Nu kunde som förr jag lita på dig
 Och lägga min arm, om din hals
 Och midt i de starkaste känslors ström
 Jag sutte trygg på din arm.

(Hon går uppåt vindarne.)

FRITIOF (sätter sig upp): Barndomsvän jag förstår dig.
 Dig Balder förstår jag ock. Ej förföljde du mig för en trä-
 bilds brand, men för ondskan i min själ, för ofred, som
 kampkär man spred kring jorden har du jagat mig till van-
 vett. (Till Gautemi): Här blir ej strid i natt!

*Då handlar Gautemi i Fritiofs ställe. Hon öppnar dör-
 ren för Björn och hans män. Hon uppmanar Björn, att gå
 upp och döda Ring samt vinna Ingeborg åt Fritiof. Det är
 förgäfvos att Fritiof förbjuder dådet, förgäfvos han bryter
 sönder sitt svärd för att visa, att han ej vill strid. Björn och
 Gautemi smyga uppför trapporna. Då tar Fritiof sin dolk
 och hamrar på en sköld. »Vaker upp, taker upp», ropar
 han. Folket kommer i rörelse, störta emot vikingarna, drifva
 dem utför trapporna och ut i det fria. Ingeborg och kvin-*

norna komma också ned, just då Fritiof och männen komma tillbaka från förföljandet.

FRITIOF (går fram till Ingeborg): Nu du mitt hjärtas vän ett långt farväl. Och tag igen min ring, den skadar ingen. Nu ser du mig på jorden aldrig mer.

Då han vill gå, komma några gamla kämpar, bärande kung Ring. Han är döende. Folket hviskar: »Vår kung går bort. Han ristat sig till Oden.»

RING: Jag vill i högbänk dö.

INGEBORG (störtar till kung Ring och omfattar hans knän): O, hvarför dör du, Herre?

RING: Döden stod lockande huld. Hvilan var ljuf för min själ. Ringa var idrottens tyngd. Livvet allena var tungt. Jag dör, du ser jag dör. Det, som skall sägas, må sägas snart. (Till Fritiof): Jag vet, att du är Fritiof. I natt har jag väntat döden genom dig. Nu tyder jag annorlunda gudars råd. Man utaf ära skydda mitt land, skydda min son! (pekar på Ingeborg). Tag allt jag älskat har uti ditt hägn!

FRITIOF: Aldrig, o aldrig! Bed ej om sådant, vettlöse härjarn, biltoge onde, varg i veum.

RING: Jag dör, Fritiof. Tag dem till dig.

(Han lägger händerna på Ingeborg och barnen, som knäböja fram för honom och skjuter dem mot Fritiof.)

FRITIOF: Visste du hur nära jag vållat din död.

RING: Jag dör, Fritiof. Gudars vrede kallar jag öfver honom, som ej hör en döendes bön.

FRITIOF: Kung, du går till Asars nejder, skaffa mig fred med Asa-Balder. Lös mig ur onskans bojor, så vill jag lofva att skydda de dina. Kung du skådar på Valhalls bänkar, säll bland de sälle Torsten min fader. Säg du honom hur sonen lider. Bed honom sända hjälp, om han mäktar.

(Medan Fritiof så talat har Ring nickat ett par gånger. Han sjunker bakåt. Han dör, och en man tilltrycker hans ögon. Alla äro tysta. Då strålar fonden upp och en tablå visar sig, framställande synen på grafhögen, det nya Balderstemplett.)

FRI TI OF: O, jag förstår er, mör från tidens källa.
Det var ditt tecken, hjältefader god.
Det brända templet skall jag återställa.
Skönt skall det stå på klippan, där det stod.
O det är härligt att få vedergälla
Med fredlig bragd sin ungdoms öfvermod.
Den djupt förkastade kan hoppas åter,
Den hvite guden blidkas och förlåter.

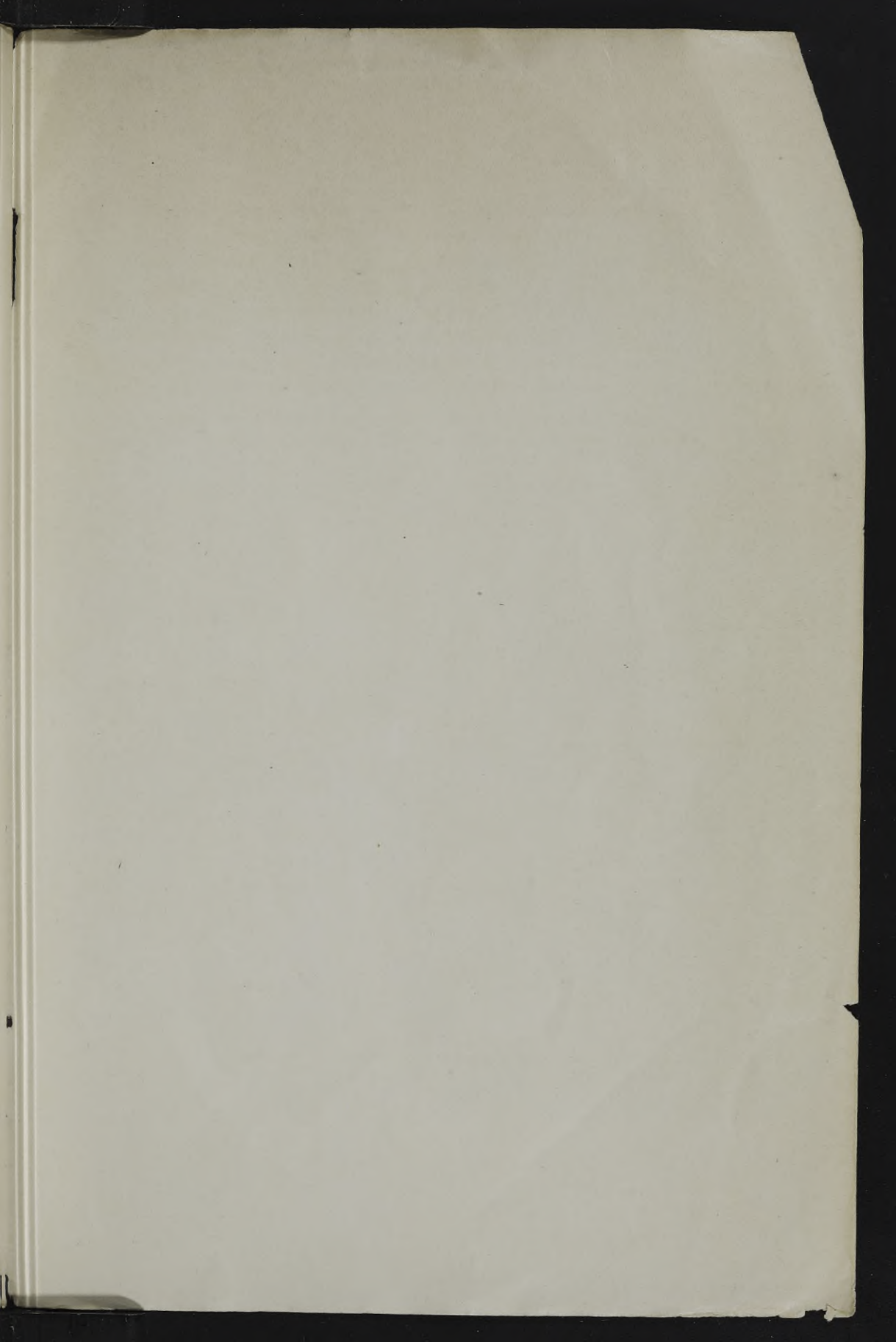
(Då synen visade sig, har Ingeborg först betraktat den med hänryckning, sedan har hon halft omedvetet smugit sig upp mot Fritiof.)

Ridå.



GÖTEBORG.

GÖTEBORGS HANDELSTIDNINGS AKTIEBOLAGS TRYCKERI
1899.



UNIVERSITETSBIBLIOTEKET, LUND



15000

401004872